

ABD ASSOCIACIÓ BENESTAR I DESENVOLUPAMENT

Àmbit geogràfic: Estatal

Forma jurídica: Organització no governamental sense ànim de lucre.

Seu social: Barcelona

- 1.101 persones treballadores
- 12 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social
- 370 persones voluntàries
- 12 persones sòcies

NOMBRE ACTUAL DE PERSONES ATESES EN ELS SERVEIS D'ATENCIÓ A LES PERSONES:

- 40.865 a serveis a la infància i la joventut
- 1.675 a serveis a la gent gran
- 330 a serveis a persones dependents o amb discapacitat
- 7.081 a serveis a persones amb drogodependències
- 52.459 a serveis a altres col·lectius en situació d'exclusió social

www.abd.org

Breu història de l'organització

ABD és una organització no governamental i sense ànim de lucre que neix en la dècada dels 80, quan el consum de drogues i la pandèmia de la sida van fer estralls entre la població jove. En aquest context, un grup de professionals i de voluntàries i voluntaris es van organitzar per a oferir-los atenció a les persones consumidores, a les seves famílies i a la seva comunitat. Avui, ABD continua intervenint per a reduir les desigualtats i la vulnerabilitat social i sanitària a través d'un ampli ventall d'accions que van des de la prevenció i els serveis d'atenció, fins als tallers de formació o dels projectes de proveïment comunitari.

L'acció social de ABD és transversal perquè acompanya persones i comunitats que viu situacions molt diverses com la dependència física i intel·lectual, problemes de salut mental, física i emocional, la falta de béns bàsics com el treball, l'habitatge o l'energia energètica, la violència masclista o el maltractament infantil, el simple fet si es fes major o de migrar a altres països, el consum de drogues, la discriminació per raons de gènere, ètnia o origen o la falta d'accés a serveis, entre altres. En tots els casos el nostre propòsit és contribuir a l'enfortiment de les persones, col·lectius i comunitats que sofreixen processos d'exclusió, potenciant les seves capacitats i defensant els seus drets.

Missió

El reconeixement de la utilitat pública en 2000 i una gestió basada en la transparència ho han fet mereixedora de confiança d'institucions públiques i privades. Apostem per la implantació de mecanismes externs garants d'una gestió ètica i d'una gestió basada en criteris de qualitat, eficiència i responsabilitat.

La nostra visió: arribar a ser promotora i referent internacional d'un model d'entitat del tercer sector que articuli valors ètics, gestió eficient, compromís social i la promoció i defensa dels drets i responsabilitats de les persones i els col·lectius més vulnerables i en risc o procés d'exclusió.

La nostra missió: La principal missió de l'entitat és la gestió de processos centrats en les persones i les comunitats per a promoure i enfortir la seva autonomia i convivència amb eficàcia, ètica, qualitat i sostenibilitat contrastada.

Els valors que guien el treball de ABD són:

- Ètica i transparència
- Professionalitat
- Creativitat i innovació
- Respecte i convivència
- Compromís social

Descripció de l'activitat

Ens dediquem a l'atenció de persones en les seves trajectòries vitals, prevenint situacions de fragilitat social i atenent les seves necessitats i les del seu entorn més proper enfocat en un marc de transformació social. Treballem amb i per persones en col·lectius com gent gran, infància i adolescència, dones, discapacitats, immigrants; però que es tracta de persones en risc d'exclusió psicosocial o en situació de vulnerabilitat. Treballem amb l'objectiu d'enfortir les seves capacitats i potencialitats per aconseguir satisfer les seves pròpies necessitats i aspiracions. És necessari apel·lar, implicar i comprometre a l'entorn per crear oportunitats i relacions que permetin a les persones desenvolupar el seu propi projecte de vida amb garanties.

Desenvolupem més de 160 serveis i programes que donen resposta a situacions de vulnerabilitat o d'exclusió social com l'envelliment, la discapacitat, la dependència, la violència familiar o de gènere, la marentalitat precoç, la migració, la drogodependència i les malalties associades, o la manca de béns bàsics com l'habitatge i la feina, són abordades de forma integral en les més de 100.000 persones que atenem directament durant l'any.

DESCRIPCIÓ DE LA INICIATIVA PROPOSADA

LA BOTIGA

Breu descripció

La Botiga és un projecte de garantia alimentària, apoderament comunitari i sostenibilitat, que sorgeix com a resposta a les estratègies tradicionals (SDA) davant les situacions d'inseguretat alimentària que pateixen els col·lectius més vulnerables del municipi. Es regeix pels principis d'alimentació saludable, sostenible i de proximitat; gestió corresponsable i participada; promoció de l'economia local i social; lluita contra el malbaratament; apoderament comunitari i foment de la inserció laboral en el sector alimentari del territori. La Botiga s'estructura en 6 grans programes:

- Garantia alimentària
- Sostenibilitat i economia circular
- Aprenentatge i inserció laboral
- Participació comunitària
- Governança cooperativa
- Ecosistema local d'empreses i entitats

Des del programa de Garantia Alimentària, La Botiga dona cobertura al 70% dels consums mínims i les recomanacions nutricionals de l'ASPCAT. El servei es proveeix amb donacions, excedents alimentaris (tant agraris com urbans) i de la compra d'aliments, definida per la política alimentària i la política de compres del servei. Els criteris que vertebran aquestes polítiques són:

- Promoció de productes de proximitat, de temporada i agroecològics
- Promoció dels productes provinents de l'economia social, solidària i/o cooperativa
- Promoció de les empreses i entitats proveïdores amb impacte social positiu i impacte ambiental nul o negatiu

És un projecte d'innovació social i transformació comunitària a través del dret a l'alimentació, impulsa un nou paradigma d'acció social basat en la participació, la corresponsabilitat i la implicació de les usuàries en la gestió dels serveis socials. A partir d'una mirada integradora, holística i des de les potencialitats, genera un espai basat en la lliure elecció de les necessitats i preferències alimentàries de les persones, la seva participació voluntària i activa en la gestió del servei, els processos d'aprenentatge col·lectius i l'activació dels seus sabers, competències i capacitats.

Aportació de valor de la iniciativa

Des de la seva posada en marxa el setembre de 2021, La Botiga ha esdevingut un referent dins els projectes de garantia i sobirania alimentàries, sota la fórmula de gestió delegada publicoprivada.

És un projecte d'innovació social que impulsa un procés de transformació comunitària a través del dret a l'alimentació, amb un nou paradigma de l'acció social que implica a les persones vinculades al projecte, des de Serveis Socials.

ABD, principal entitat gestora del projecte, se certifica amb l'ISO 9001. El projecte elabora anualment una memòria, un quadre de comandament amb més de 40 indicadors, una diagnosi alimentària, una enquesta de satisfacció i diverses consultes populars per prendre decisions de la gestió del projecte.

Durant el 2023 i 2024, a través d'un Next Generation, s'ha elaborat una Caixa d'Eines sobre el model de transformació de La Botiga amb l'objectiu que sigui replicable i generalitzable en altres territoris (disponible a la web del projecte).

Necessitat a la que respon

La Botiga sorgeix d'un diagnòstic multidimensional:

- 1) Pobresa: La combinació dels alts índex de vulnerabilitat social del Prat de Llobregat (IVSO de 89 (molt alta) el 2023) amb l'augment dels preus dels aliments i l'energia i els alts marges de les grans cadenes (segons FACUA els aliments s'encareixen un 875% del camp al supermercat) promou, cada vegada més, l'augment de la inseguretat alimentària.
- 2) Salut: l'enquesta de Salut de Catalunya va evidenciar la correlació entre excés de pes i obesitat i vulnerabilitat social, especialment entre els menors de 15 anys (ESCA, 2015).

- 3) Sostenibilitat ambiental: a escala mundial s'estima que es malbarata el 33% dels aliments (FAO) i a Catalunya significa més de 262.000 tones (Agència de Residus).
- 4) Necessitat de transformar els serveis de distribució alimentària per superar-ne l'abordatge assistencial i l'estigma.

Principals objectius assolits

Garantir l'accés a una alimentació a població en situació de vulnerabilitat, risc d'exclusió i inseguretat alimentària que compleix amb la política alimentària de La Botiga, orientada a la promoció d'una alimentació suficient, saludable, sostenible i de qualitat, amb especial èmfasi en els productes frescos, agroecològics, de temporada i de proximitat.

Consolidar un model de distribució gratuïta d'aliments que incorpora criteris de salut i nutrició, considera les necessitats i déficits nutricionals en les persones i col·lectius que pateixen inseguretat alimentària i facilita l'accés a productes nutricionalment claus per a la salut de les persones, treballant des de la mirada de la prevenció.

Consolidar un model de cobertura alimentària que incorpora criteris de sostenibilitat ambiental en els circuits de provisió d'aliments, tant procedents de la compra com d'excedents agraris i urbans, lluita contra el malbaratament alimentari i foment del reaprofitament.

Consolidar un model de distribució gratuïta d'aliments que incorpora criteris d'economia social i cooperativa, impacte social, treball en xarxa amb les empreses i productors del territori, circuits curts d'aprovisionament i relacions estables i horitzontals amb els proveïdors, entitats i col·laboradors del projecte.

Consolidar un model de suport alimentari basat en la comunitat, la participació social, la governança cooperativa i la construcció més democràtica, rebutjant models assistencialistes i estigmatitzadors.

Principals resultats obtinguts

Durant el 2024, s'han distribuït 250.000 kg d'aliments frescos (inclosos la fruita i verdura, proteïna animal com pollastre, vedella i ous; productes làctics com els iogurts o el formatge) entre les famílies i persones beneficiàries de La Botiga, quantitat que representa el 60% del total dels aliments distribuïts durant l'any (417.000 kg). S'han distribuït 113.000 kg de fruita i verdura fresca entre les famílies i persones beneficiàries de La Botiga, quantitat que representa el 27% del total dels aliments distribuïts durant l'any. S'han distribuït 8.600 kg d'aliments ecològics (fruita, verdura i ous), quantitat que representa el 2% del total dels aliments distribuïts durant l'any. S'han distribuït 210.000 kg d'aliments provinents de la compra a empreses de l'economia social, solidària i/o cooperativa, incloent-hi CETs,

empreses d'inserció, cooperatives de productores, etc., quantitat que representa el 50% del total dels aliments distribuïts durant l'any. S'han distribuït 85.500 kg d'aliments provinents del reaprofitament alimentari, inclosos excedents agraris i minves de supermercats i distribuïdores, quantitat que representa el 21% del total dels aliments distribuïts durant l'any. D'acord amb la Diagnosi Alimentària de La Botiga, del total de persones beneficiàries, un 10,7% es troben en situació de seguretat alimentària, un 40,5% en situació d'inseguretat alimentària lleu, un 27,3% en inseguretat alimentària moderada i un 21,5% inseguretat alimentària severa.

Abast de l'experiència

Des del seu inici, entre 2.500 i 3.500 persones han participat anualment al projecte, sota un model alimentari basat en els productes frescos, sostenibles, de qualitat i provinents de l'ESS i cooperativa. Més de 30 empreses, productores, entitats socials, institucions educatives, etc. formen part de manera activa en el projecte, com a proveïdores, dinamitzadores de tallers i activitats d'aprenentatge, col·laboradores en accions i projectes de sensibilització, així com en itineraris d'aprenentatge i inserció laboral.

La Botiga contribueix a la viabilitat de la xarxa de petits productors locals i és un agent de dinamització en els circuits d'inserció laboral en el sector alimentari (especialment dones, persones migrades i persones amb diversitat funcional).

Persones implicades en l'experiència:

- Treballadores: 16
- Membres equips directius: 15
- Ateses: 2.188
- Voluntàries: 186

Principals factors clau d'èxit

- Establim relacions amb empreses i agents del territori, amb els quals transformar el sistema de garantia alimentària cap a un model que promou canvis en la resiliència alimentària del territori i que aposta per l'organització i gestió local dels recursos alimentaris.
- Volem garantir a les llars en situació de vulnerabilitat alimentària del Prat de Llobregat, el dret fonamental a una alimentació saludable, fent accessible una alimentació saludable, sostenible, justa, variada i de qualitat, basada en un model de lliure elecció i d'autoservei.
- Treballem per a l'apoderament de les persones i les comunitats,

implicant-les en la gestió de l'espai i la presa de decisions, a partir d'un model de governança cooperativa basat en els valors de l'autogestió, la corresponsabilitat, la democràcia, la igualtat, l'equitat i la solidaritat.

4. Impulsem mesures per a la millora de l'ocupació de les persones amb dificultats per a l'accés al mercat laboral i generem circuits d'inserció laboral cap al teixit productiu del sector alimentari local, a través de programes d'orientació i inserció laboral.
5. Treballem per instaurar una lògica d'economia circular per tal d'evitar la generació de residus i el malbaratament alimentari.
6. Implicar la comunitat en la lluita pel dret a l'alimentació, la reducció del malbaratament i la sobirania alimentària, així com promoure l'alimentació com una font de salut, cultura i cohesió social, generant espais d'intercanvi social, cultural i creatiu.

Dificultats i reptes superats

L'any 2024 ha estat marcat per una reestructuració profunda del model d'abastiment, arran de la desaparició del FEAD i la reducció de recursos provinents del Banc dels Aliments. Aquesta situació ha fet necessari un increment notable de la compra directa, amb fons municipals, per garantir l'accés a una alimentació bàsica i digna.

Malgrat la dificultat de sostenir els volums de l'any anterior, s'ha millorat la qualitat i la varietat dels productes, especialment en l'àmbit de fruita i verdura. També s'han implementat canvis importants en el funcionament intern, com l'eliminació de topalls, la revisió del sistema de Ricardes i una atenció més ajustada a les necessitats diverses de cada unitat familiar.

Pel que fa a la participació comunitària, s'ha constatat una menor implicació estructurada respecte a 2023, tot i que mantenim la voluntat de generar vincles i espais de trobada. En paral·lel, el projecte ha guanyat pes com a espai de formació prelaboral, amb l'acollida d'un major nombre d'aprenents i col·laboracions educatives.

La Botiga es manté com un projecte viu, en evolució constant, que busca respondre amb coherència, creativitat i compromís a un entorn canviant i ple de reptes socials.

Elements innovadors que aporta la iniciativa

Les respostes tradicionals a la inseguretat alimentària s'han basat en la distribució de lots tancats d'aliments bàsics i econòmics. Aquest model sovint no cobreix totes les necessitats i genera dependència envers les entitats donants.

En els últims anys, s'està impulsant un canvi cap a models basats en drets i empoderament, substituint l'assistencialisme per un enfocament integral. Ara, les persones deixen de ser només receptores per participar activament amb reciprocitat i corresponsabilitat.

Aquests nous models incorporen no només l'accés als aliments, sinó també la nutrició, els drets socials, la sostenibilitat i el valor cultural de cada tradició culinària. La creació d'aquests punts no tan sols ajuda a combatre el malbaratament alimentari, sinó que també proporciona una resposta eficaç a les creixents necessitats alimentàries de les persones en situació de pobresa alimentària, fomentant l'autonomia i la inserció social i laboral. Així, per una banda, la Botiga proposa una alternativa per al malbaratament, i per altra aborda problemes estructurals de desigualtat social i pobresa alimentària cada cop més complexes.

L'objectiu final de La Botiga és obrir l'espai al conjunt de la ciutadania, fent accessible una alimentació sostenible, saludable i local tant per aquelles persones derivades de Serveis Socials com aquelles que no, sota un model comunitari.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

Existeixen nombrosos SDA (Serveis de Distribució Alimentària), municipals i del tercer sector, que donen suport alimentari a les persones en situació de vulnerabilitat i que s'organitzen sota diversos models de cobertura. El model comunitari i transformador de La Botiga, que anteriorment funcionava com a SDA, es pot implementar parcialment o totalment en qualsevol d'aquests serveis. A la web del projecte es troben a disposició la Caixa d'Eines i tot el seguit d'informes, models i protocols que s'han treballat per a la replicabilitat i difusió del model. A més també s'ha acompanyat a 13 ajuntaments i/o entitats durant el 2024 per tal de proporcionar eines i coneixements pràctics en diferents àmbits clau per impulsar el canvi cap a models més participatius i sostenibles.

Un dels objectius a mitjà termini del projecte, a més, és poder incorporar el model a la Cartera de Serveis de la Generalitat de Catalunya, com un altre dels dispositius de suport alimentari homòleg als SDA, les targetes moneder, etc.